

Drie minuten knuffelen *Imperial Beach, Californië, vs*

Jannet Lorenzo heeft van tevoren goed bedacht wat ze allemaal wil zeggen. Zeven jaar heeft ze haar moeder alleen kunnen bellen. Straks kan ze haar ineens weer vasthouden, in de ogen kijken. Al die dingen zeggen die in het echt anders klinken dan over de telefoon. ‘Dat het allemaal wel goed komt. Dat we een oplossing gaan vinden. Dat ik van haar houd.’

Jannet (31) woont met haar jongere zus Joselyn (17), broertje (12), dochter (6) en neefje (3) in San Marcos, Californië. Haar moeder Reyna Mosso verliet zeven jaar geleden vrijwillig de Verenigde Staten om haar zieke moeder in Tijuana, net over de grens in Mexico, bij te staan. Maar haar verblijfspapieren waren niet in orde. Ze kwam de vs nooit meer opnieuw binnen.

Jannet heeft evenmin de juiste papieren; haar moeder opzoeken in Mexico gaat daarom niet. En omdat hun vader al jaren uit beeld is, moet zij in de vs blijven. De tengere Mexicaanse moet de hele familie onderhouden, aan beide zijden van de grens.

Deze laatste zondag van april 2017 zal de familie even herenigd zijn. Het is dag 101 van Donald Trumps presidentschap en ondanks zijn belofte de zuidgrens hermetisch af te sluiten met een muur, kan er een bijzonder evenement plaatsvinden aan het grenshek. Er wordt vandaag geen muur gebouwd, maar het bestaande hek

gaat juist even open. Voor de vijfde keer sinds 2013 opent de Amerikaanse grenswacht een onderhoudspoort. Uit driehonderd aanmeldingen zijn zes families geselecteerd die elkaar bij deze zogenoemde ‘Deur van de Hoop’ mogen gaan knuffelen. Wel kort: twintig minuten mag de deur open. Drie minuten voor elk gezin.

Het hek is op deze plek van de grens een circa vijf meter hoge constructie van verroest staal, verweerd door de zilte zeelucht van de Stille Oceaan die op steenworpafstand het verlaten Californische strand op rolt. Vanaf de Mexicaanse zijde klinkt vanaf elf uur harde muziek. Er zijn klapstoeltjes neergezet onder een partytent en ballonnen uitgedeeld. Aan Amerikaanse zijde is de directe omgeving van de poort afgezet met een geel lint. Het hele gebied wordt streng bewaakt door tientallen grenswachters in auto’s, busjes en op quads.

Na enige vertraging schuiven twee Amerikaanse grenswachten een zware balk die de onderhoudsdeur afsluit, piepend van zijn plek. Deze zwaait open en onder het geklik van fotocamera’s meldt de eerste familie zich voor een knuffel. Langs de haag van tv-camera’s lopen ze naar de anderhalf meter brede opening. Precies op een smalle drempel tussen de vs en Mexico sluit het gezelschap elkaar in de armen.

Jannet en haar familie zijn als vijfde aan de beurt. De kleinkinderen staan er aanvankelijk wat vervreemd bij: ze lijken grootmoeder amper te herkennen. Dan werpen ze zich alsnog in haar armen. Papieren zakdoekjes komen tevoorschijn.

‘We bellen elkaar alleen,’ legt Jannet later uit. ‘Skype en FaceTime, dat snapt mijn moeder allemaal niet. De kinderen weten dus dat het oma is, maar ook weer niet.’

Op zijn telefoon houdt grenswachter Saul Rocha bij of de drie minuten al voorbij zijn. Zodra dat het geval is, wenkt hij. Tijd voor de volgende familie.

Jannet heeft lang niet alles kunnen zeggen wat ze wilde, vertelt

ze een paar minuten later. Nog natrillend op haar plastic teenslip-pers, veegt ze de donkere haren uit haar betraande gezicht. ‘Het ging allemaal zo snel. Het leek maar een halve minuut. We hebben elkaar eigenlijk alleen maar vastgehouden.’

Ook haar moeder vond het snel gaan. ‘Je weet niet wat je moet zeggen,’ vertelt Reyna Mosso later over de telefoon uit Tijuana. ‘Ze worden zo snel groot. En als je ze dan ook nog zo weinig ziet...’

Magnifieke muur

Trump's idee van een grensmuur is niet nieuw. Ruim een derde van de 3207 kilometer lange grens is al uitgerust met hekken en muren. De barrières zijn vooral in stedelijke gebieden geplaatst. Het idee is dat ze migranten afschrikken, omdat ze gedwongen worden gevaarlijkere routes te nemen. De woestijn in, de rivier over. De bouw van de barrières kreeg in de jaren negentig echt vaart onder de Democraat Bill Clinton – en ging door onder al zijn opvolgers. De bijbehorende grensoperaties hadden steeds daadkrachtige namen als Gatekeeper, Hold the Line, Safeguard en Blockade.

Of Trump zijn ambitieuze verkiezingsbelofte van een ‘magnifieke muur’ van ‘blinkende kust tot blinkende kust’ kan inlossen, blijft twee jaar na zijn aantreden hoogst onzeker. Maar de recente geschiedenis leert dat het Amerikaanse grenshek altijd verder wordt uitgebouwd, nooit neergehaald. Of er nu een Democraat of een Republikein in het Witte Huis zetelt: het aantal kilometers hekwerk groeit gestaag. En ook de niet-fysieke beveiliging wordt almaar opgevoerd: de grensregio is een gemilitariseerd gebied.

Het Amerikaanse hek bij Tijuana – een van de allereerste in zijn soort – is illustratief voor die escalatie. In 1955 werd aanvankelijk alleen een simpele afrastering neergezet. Vervolgens werd in 1971 aan Amerikaanse kant een pleintje aan het hek neergelegd, het zogenoemde Vriendschapspark. Dit is opgedragen aan de toenmali-

ge first lady, Pat Nixon, die bij de opening zei: ‘Ik hoop dat hier niet heel lang nog een hek hoeft te staan.’

Dat liep anders. Bij elke ‘verbetering’ van het hek, kreeg de plek steeds meer weg van de bezoekersruimte in een gevangenis. In de jaren negentig werd de afrastering een metershoge constructie van stalen palen. De openingen bleven evenwel ruim genoeg voor een soort van omhelzing.

Zes jaar geleden kwam aan Amerikaanse zijde een tweede hek, parallel aan het eerste hek. De ruimte hiertussen opent alleen nog in de weekeinden, van 10.00 tot 14.00 uur. Ook is tegen het grenshek een raster geplaatst. Door de ijzeren mazen van een vierkante centimeter past net een pink. Pinkenkusjes noemen de families deze minimale vorm van intimiteit.

Families die deze zondag niet uitverkoren zijn voor een knuffel, moeten met elkaar praten via dit hek. Hun gezichten dicht tegen de afrastering, onderwijl het puntje van elkaars pink aanrakend. Twee jonge kinderen hebben paardenbloemen geplukt voor oma. Eigenlijk mag het niet, iets doorgeven aan de overkant. Maar als de grenswacht even niet oplet, floept het gele bloemknopje zo door het hek.

Kinderdagen

Jasmine Martínez is deze zondag uit de Bay Area, rond San Francisco, naar het zuiden gereden om zich solidair te tonen met de knuffelende families. In de kinderwagen die ze voortduwt, ligt haar dochter Samira van vijf maanden. Zelf is Martínez in de vs geboren en Amerikaans staatsburger. Maar een maand voor Samira’s geboorte raakte de vader, een Mexicaan, bij een auto-ongeluk betrokken. ‘Hij was op het verkeerde moment op de verkeerde plaats. Hij woonde al sinds zijn zesde in de vs, maar kreeg nooit zijn papieren en werd dus gedeporteerd.’

Nu woont hij bij zijn familie in Veracruz, een gewelddadige deelstaat in het zuiden van Mexico. Hij kan vandaag niet naar de grens komen voor een pinkkusje: daarvoor is geen geld. ‘Laat staan dat ik wil dat hij een mensensmokkelaar betaalt om illegaal terug te komen. Hij mag van mij de rivier niet over. Hij is nu een vader.’

Zodra Samira één jaar is en haar vaccinaties heeft, wil Jasmine Martínez haar meenemen naar Veracruz, zodat haar vader haar ook een keer kan vasthouden. Of ze meldt zich aan voor een knuffel op de grens. Tot die tijd zijn ze aangewezen op videobellen. ‘Godzijdank is er technologie.’

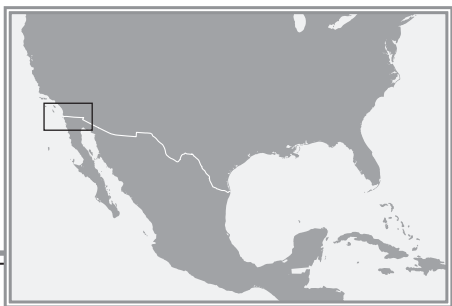
Als het aan Enrique Morones ligt, komen er veel meer knuffelweekenden. Hij is de voorman van de Border Angels, een ngo die zich inzet voor mensen die gescheiden zijn door de grens. Morones wist de federale grenswacht en lokale autoriteiten te overtuigen van het belang van ‘El Día del Niño’, kinderdag in Mexico. En afgelopen november werd ook de Internationale Kinderdag van de VN aangegrepen voor een knuffelzondag. ‘Als we nu nog meer kinderdagen vinden, die in Bulgarije of Nederland of zo, kan dit voortaan elk weekeind.’

Morones: ‘Beetje bij beetje krijgen we dingen voor elkaar. Toen we deze ontmoeting voor het eerst wisten te regelen, was het één familie, voor twee minuten. Vorig jaar kon het al twee keer. En dit jaar opnieuw, zelfs met de nieuwe regering aan de macht.’ Grenswacht Rocha zegt desgevraagd dat er ‘voor zover ik weet geen afstemming is geweest met Washington’ of het evenement dit jaar opnieuw kon plaatsvinden.

Ook in november 2017 vindt uiteindelijk nog een zesde knuffel-dag plaats. Maar bij dat evenement gaat het uiteindelijk mis. Brian Houston uit San Diego huwt op de drempel met Evelia Reyes. Enkele weken later, begin 2018, zal ineens blijken waarom de bruidegom niet gewoon naar Mexico kon komen voor de trouwerij: hij heeft een drugsveroordeling op zijn naam. In februari 2017 is hij gepakt met tientallen kilo’s cocaïne, speed en heroïne in zijn auto.

Het is voor de Border Patrol reden de onderhoudspoort definitief te sluiten. Enrique Morones vermoedt kwade opzet: de autoriteiten zouden Brian Houston expres niet goed gescreend hebben. In december 2017 treedt vervolgens een nieuwe lokale chef van de grenswacht aan die niets van het geknuffel wil weten. In een vorige functie, in het oostelijker gelegen El Centro, zou deze Rodney Scott verzoeken hierom steeds hebben afgewezen, stelt Morones.

Bij de aankondiging van de sluiting, op 6 januari 2018, maakt Scott geen melding van de omstrede grensbruiloft. Hij stelt slechts ambtelijk: 'De onderhoudspoort is bedoeld voor veilige, binationale samenwerking tussen Amerikaanse wetshandhavers en onze partners in Mexico. Om vooruit te kunnen zal de onderhoudspoort alleen nog voor onderhoudsdoeleinden gebruikt worden.' Krap een jaar na Trumps aantreden slaat de Poort van de Hoop dicht.

Trumps Mexicaanse avontuur

Punta Bandera, Baja California, Mexico

Zelfs op een mistige, druilerige ochtend is goed te begrijpen waarom Donald Trump juist voor dit stukje Mexico viel. Terwijl de golven van de Stille Oceaan op de rotsachtige kust slaan, vliegt op ooghoogte een troep pelikanen voorbij. Een paar kilometer verderop in zee schitteren de Coronado-eilanden. Hieromheen zwemmen dolfijnen en – in de wintermaanden – ook walvissen.

Donald Trump trapte zijn presidentscampagne in juni 2015 af met de kritiek dat Mexico ‘ons vermoordt aan de grens, met banen en met handel’. Er was echter een tijd dat de Amerikaanse president helemaal niet zo negatief was over Mexico. Toen keek hij als vastgoedmiljonair nog zwoel in een camera en zei hij met zijn meest betrouwbare stem op diepe toon: ‘Een van de dingen die ik het mooiste vind aan dit project, is dat het in Baja, Mexico is. Een van de beste plekken op aarde.’

Trump zei dit in 2006, in een promotiefilmpje voor zijn Trump Ocean Resort Baja Mexico. Dit complex van drie appartementtorens met elk 25 verdiepingen had moeten verrijzen nabij Rosarito, een vooral bij Amerikanen populaire badplaats aan het noorden van de Mexicaanse westkust, een half uur rijden van San Diego.

Het kwam er nooit: in 2007 brak de kredietcrisis uit. De bouwers kregen de financiering niet rond. Trump trok zijn handen

van het project af: hij had slechts zijn merknaam in bruikleen gegeven, stelde hij ineens. Honderden kopers, die al 30 procent hadden aanbetaald, moesten procederen om nog iets van hun gezamenlijk ingelegde 32 miljoen dollar terug te zien.

Nu Trump met zijn grensmuur een nog veel groter bouwproject belooft, is het interessant terug te kijken op deze minder bekende episode uit Trumps vastgoedcarrière. Want, stelde Latijns-Amerika-columnist Andrés Oppenheimer in de *Miami Herald* bijvoorbeeld: ‘De grote vraag is of Trumps tirades tegen Mexico deel uitmaken van een berekende populistische campagne om te appelleren aan de xenofobe gevoelens van boze kiezers, of dat hij persoonlijke wrok koestert tegen Mexico vanwege zijn slechte zakenervaring met een gesneefd luxueus appartementencomplex nabij Tijuana. Het is waarschijnlijk beide, maar het laatste vormt zeker een onderdeel.’

Beverly Hills van Baja

Mike Rodriguez en Silvia Villavicencio twijfelden niet lang, toen ze in 2006 hoorden dat Donald Trump naar Mexico zou komen. Het Californische pensionado-paar zocht al langer een tweede huisje in het buurland, waar beiden familiewortels hebben. De Amerikaanse vastgoedmarkt beleefde hoogtijdagen: een hausse die ook de Mexicaanse deelstaat Baja California besmette.

‘Trump zei dat hij van dit gebied het Beverly Hills van Baja wilde maken,’ vertelt Rodriguez in een ander Mexicaans appartement dat hij uiteindelijk kocht, op enkele kilometers van de plek waar Trumps project had moeten komen te staan. ‘Het was alsof de Kerstman langskwam.’ Het echtpaar zag Trump als een handige, succesvolle zakenman. ‘Een slimme, erg rijke kerel. Betrouwbaar. Onberekenbaar kwam niet in me op. Er waren ook Arabieren, Aziaten en andere *high-rollers* geïnteresseerd. Het merk Trump was een sterk merk.’

Ook Trump zelf benadrukte dat in de promovideo voor het project. ‘Wanneer ik bouw, heb ik overal investeerders die mij volgen. Ze investeren in wat ik bouw en dat is waarom ik zo enthousiast ben over het Trump Ocean Resort.’ Maar toen die financiering door de crisis niet loskwam, trokken de Trumps hun handen net zo makkelijk weer van het project af. ‘Wij waren nooit de ontwikkelaar van dit project en dat was ook duidelijk gemaakt. We hebben nooit iemands voorschot aangenomen.’

Op de bouwplaats van Trumps beoogde resort is tien jaar later nog altijd een diepe put te zien. Het hoge billboard, dat ooit het project aanpreef, maakt nu reclame voor een kliniek waar visjes de dode huid van voeten knabbelen. De grond is inmiddels al een paar keer van eigenaar gewisseld.

Sinds begin 2017 worden de eerste aanstalten gemaakt om er een nieuw project te beginnen. Een eerste pilot-woning is net opgeleverd, vertelt bewaker Maximilio González. Hij bivakkeert aan de poort in een klein hokje en kan best een praatje gebruiken. ‘Ik zit hier 24 uur per dag. Er komen tegenwoordig meer mensen langs. Steeds weer nieuwe. Rijke mensen, die nooit stoppen om een praatje te maken.’

Ook al was Trumps bouwproject op papier ondergebracht in een Mexicaanse bv, de woningen werden aan de man gebracht tijdens verkoopbijeekkomsten op Amerikaanse bodem. Het echtpaar Rodriguez en Villavicencio was bij een van de eerste van zulke pitches, in een sterrenhotel in San Diego. Trumps dochter Ivanka vertelde er dat ze zelf ook een wooneenheid had gekocht, herinneren ze zich. ‘Het was allemaal heel gelikt. Er was parkeerservice en toen we onze auto ophaalden, lagen er achterin twee ledere tassen met het Trump-logo en daarin twee badjassen, ook weer met het Trump-logo. En een fles tequila in een houten kistje.’

Ze tekenden die avond in op twee appartementen. Hun idee was één daarvan weer door te verkopen zodra de bouw voltooid was, en met de winst het andere appartement goeddeels af te beta-